

השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה, עונות תם, של אותו איש תם, אל ארץ גזרה, מקום גזרת המלאכים.

המרה חרבו, עליה נאמר ועל חרבך תחיה, ומנין לנו שמרה היא חרבו של מלאך המות? שכתוב ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות, היא חיים לכבד, וסם המות ללב. המרה היא גיהנם, ויש לה שתי פיות שאומרים הב הב, זהו שכתוב לעלוקה שתי בנות הב הב, שתי בנות שאומרות הב הב ושעים לגיהנם.

שבעים עורקים הם בכבד, פנגד שבעים ממנים, כבד ויותרת ע"ב, יותרת שלו היא נחש אשת זנונים, משום שאת השוורים שלו (שלה) נוטל הטחול שהוא חושף, ועליה נאמר ולחשף קרא לילה, ששלטונה בגלות שהוא הלילה, ובגלות עומדת לו השעה, שהיא לילי"ת, אפם של ערב רב, והיא שחוק הפסיל (הטחול), ובגללה נאמר פלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה.

וזהו צדיק ממנו בולע, שרשע ודאי שהוא כסיל, עליו נאמר למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו, ופרשוהו בעלי המשנה, צדיק ממנו בולע, אבל צדיק גמור אינו בולע, ובגללו נאמר מוריד שאול ויעל. אוי לנשמה פשבולע אותה הטחול, אוי לישראל פשנבלעו בערב רב, שעליהם נאמר ולא נודע פי באו אל קרבנה ומראיהן רע פאשר בתחלה.

בזמן הגלות, כל הממנים של אמות העולם וערב רב, נאמר בהם היו צריה לראש אויביה

וערב רב, אתמר בהון (איכה א ה) היו צריה לראש אויביה שלו,

והובין דערקין, הדא הוא דכתיב (ויקרא טו כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה, עונות תם, דההוא איש תם, אל ארץ גזרה, אתר דגזרת עירין.

מרה חרבא דיליה, עליה אתמר (בראשית כז מ) ועל חרבך תחיה, ומנא לן דמרה איהי חרבא דמלאך המות, דכתיב (משלי ה ד) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות, איהי חיים לכבד, וסם המות ללבא, מרה איהי גיהנם, ואית לה תרי פיות דאמרין הב הב, הדא הוא דכתיב (שם ל טו) לעלוקה שתי בנות הב הב, שתי בנות דאמרין הב חייבין לגיהנם. שבעין ערקין אינון בכבדא, לקבל שבעין ממנו, כבד ויותרת ע"ב, יותרת דיליה איהי נחש אשת זנונים, בגין דשוירין דיליה (ג"א דילה) נטלא טחול דאיהו חושף, ועלה אתמר (בראשית א ד) ולחשף קרא לילה, דשלטנותה בגלותא דאיהו לילה, ובגלותא שעתא קיימא ליה, דאיהו לילי"ת אימא דערב רב, ואיהו שחוק הפסיל (ס"א הטחול), ובגינה אתמר (איוב ז ט) פלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה.

ודא איהו צדיק ממנו בולע, דרשע ודאי דאיהו פסיל, עליה אתמר (חבקוק א יג) למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו, ואוקמוהו מארי מתניתין, צדיק ממנו בולע אבל צדיק גמור אינו בולע, ובגיניה אתמר (ש"א ב ו) מוריד שאול ויעל, ווי לנשמתא כד בלע לה טחול, ווי לישראל כד אתבלעו בערב רב, דעליהו אתמר (בראשית מא כא) ולא נודע פי באו אל קרבנה, ומראיהן רע פאשר בתחלה. בזמנא דגלותא כל ממנו דאומין דעלמא וערב רב, אתמר בהון (איכה א ה) היו צריה לראש אויביה שלו,

צָרִיָּה וְדַאי אֵינוֹן עֶרְבֵי רַב, עֲלִייהוּ אֲתָמֵר (ישעיה
 א כג) שְׂרִיף סוּרְרִים וְחֲבָרִי גִנְבִים פִּלּוּ, אוֹהֵב
 שְׁחָד וְגוֹמֵר, אוֹיְבִיהָ שְׁלוֹ אֲלִין עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל
 וְשִׁבְעִין מִמֶּנּוּ, דְּאֵינוֹן פִּלְהוּ בְּשִׁלּוֹהַּ בְּעוֹתְרָא,
 וַיִּשְׂרָאֵל בְּדוּחְקָא בְּעִנְיוֹתָא, וּבְגִין דָּא ווִי
 לְעֵלְמָא פִּד אֲתַבְּלְעוּ בְּעֶרְבוּבָא בִישָׂא, וּמָאן
 גִּרַם דְּאֲתַבְּלְעוּ בְּמַעֲיִיהוּ וְלֹא נוֹדַע פִּי כָּאוּ אֶל
 קַרְבָּנָה, בְּגִין דְּעוֹבְדֵיהוֹן בִּישִׁין בִּידֵיהוֹן, הָדָא
 הוּא דְכֻתִּיב (תהלים קו לה) וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ
 מִעֲשֵׂיהֶם, פְּגוּוֹנָא דָּא נִשְׁמַתָּא אִיהִי פְּנֹסַת
 יִשְׂרָאֵל, פִּד (דף נב ע"ב) אִיהִי שְׁלִימָא בְּפִקּוּדֵין
 דְּעֵשָׂה, אֲתָמֵר בְּהַ (שירדו) פִּלְף יִפְהַ רַעֲיָתִי וּמוֹם
 אֵין בָּךְ, בְּהֵהוּא זְמַנָּא שְׂרִיא שְׁם יְהו"ה עֲלָהּ,
 וְאֲתָמֵר בְּהַ (דברים כח י) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי
 שְׁם יְהו"ה נִקְרָא עֲלֵיךְ וַיִּרְאוּ מִמֶּךָ, וּמִמֶּנּוּ
 דְּכָבֵד וְעֶרְקִין דִּילִיהּ וּמִמֶּנּוּ דְּטָחוּל וְעֶרְבוּבָא
 בִישָׂא דִילִיהּ, מִתְּפַפִּיין תַּחוּת לְבָא דְתַמָּן
 נִשְׁמַתָּא.

שְׁלוּ, צָרִיָּה וְדַאי הֵם עֶרְבֵי רַב,
 עֲלִיהֶם נֵאמַר שְׂרִיף סוּרְרִים וְחֲבָרִי
 גִנְבִים, כִּלּוּ אוֹהֵב שְׁחָד וְגוֹמֵר.
 אוֹיְבִיהָ שְׁלוּ, אֵלוּ עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל
 וְשִׁבְעִים הֵם הַמִּנְּוִים, שֶׁהֵם כֻּלָּם
 בְּשִׁלּוֹהַּ וּבְעֵשֶׂר, וַיִּשְׂרָאֵל בְּדוּחַק
 בְּעִנְיוֹת, וּמִשׁוּם זֶה אוֹי לְעוֹלָם
 כְּשֶׁנִּבְלְעוּ בְּעֶרְבוּבֵי רַע, וּמִי גִרַם
 שֶׁנִּבְלְעוּ בְּמַעֲיֵיהֶם וְלֹא נוֹדַע כִּי
 כָּאוּ אֶל קַרְבָּנָה? מִשׁוּם
 שֶׁמַּעֲשֵׂיהֶם הִרְעִים בִּידֵיהֶם, זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ
 מִעֲשֵׂיהֶם, כְּמוֹ כֵן הַנְּשֵׁמָה, הִיא
 כְּנֹסַת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה
 בְּמִצְוֹת עֲשָׂה, נֵאמַר בְּהַ פִּלְף יִפְהַ
 רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ. בְּאוֹתוֹ זְמַן
 שׁוּרָה שֵׁם יְהו"ה עֲלָהּ, וְנֵאמַר
 בְּהַ וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שְׁם
 יְהו"ה נִקְרָא עֲלֵיךְ וַיִּרְאוּ מִמֶּךָ,
 וְהַמִּנְּוִים שֶׁל הַכָּבֵד וְהַעוֹרְקִים
 שְׁלוּ וְהַמִּנְּוִים שֶׁל הַטָּחוּל
 וְהַעֲרֻבוּבֵי הָרַע שְׁלוּ, נִכְנָעִים תַּחַת
 הַלֵּב שֶׁשֵׁם הַנְּשֵׁמָה.

וְאֵם הַנְּשֵׁמָה מְטַנְּפָת (פגומה)
 בְּחֻטְאִים אוֹ חֶסֶר מִמֶּנָּה אֶפְלוּ
 מִצְוָה אַחַת מֵאוֹתָן מִצְוֹת, כְּמוֹ
 שֶׁבְּאַרְוֶה בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה עֲבָרָה
 מְכַבֶּה מִצְוָה, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם (איבר)
 שֶׁשׁוּרָה עֲבָרָה וְהַסְתַּלְקָה מִצְוָה
 מִמֶּנּוּ, אוֹתוֹ אֵיבֵר הוּא פְּגוּם,
 וְהוּא מוּם הַנְּשֵׁמָה, בְּגִלְלוּ לֹא
 שׁוּרָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל
 הַנְּשֵׁמָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ
 מוּם לֹא יִקְרָב, נִשְׁמָה שְׂיֵשׁ בְּהַ
 מוּם בְּאַחַד מִרַמ"ח מִצְוֹת שְׁלָהּ,
 לֹא נִקְרְבַת בְּגִלְלוּ אֶל הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּף הוּא.

אֲבָרַי הַנְּשֵׁמָה מִצַּד הַשְּׂכִינָה אֵין
 בְּהַ מוּם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּלְף יִפְהַ
 רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ. אִם יִצֵּר הָרַע
 רוּצָה לְקָרֵב לְאוֹתוֹ מְקוֹם, כִּיּוֹן
 שֶׁשְׂכִינָה שׁוּרָה שֵׁם, שְׁהִיא

אֲתָמֵר בְּהַ (במדבר א נא) וְהִזָּר

הקרב יומת, בגין דעלה אתמר (ישעיה מב ח) אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן, דהיינו אל אחר אל זר, דנשמתא איהי יקריה, ואיהי תושבחתיה, דבה משבח בר נש לקודשא בריה הוא בצלותא בכל יומא בכמה תושבחתן והודאן, ובגין דא אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן ותהלתי לפסילים, אלין שבועין ממנן, דלא יהיב לון קודשא בריה הוא רשו לשלטאה עלה, דאינון ערקין דכבד דאיהו אל אחר, טחול נחש יותרת הפכד אשת זנונים, בתר דעבידת זיופא (נ"א נאופא) עם אלהים אחרים, ופליגת דמא דילה דאיהי תמצית דילה לכל ערקין, שיורא קריבת לגבי טחול דאיהו בעלה פסיל, דלא נטיל טחול אלא תמצית (נ"א שמרים) דדמא, ולא יהיב ליה מדמא אחרא, ובגין דא אתקריאת יותרת הפכד, בגין דלא יהיב ליה אלא שיורין, וכבד איהו קטרוגא דריאה, דסליק לגבי לפא נורא מגיה, ואי לאו דנשיב ביה פנפי ריאה, הוה אוקיד ללפא (והוה אוקיד כל גופא נורא דלפא), הדרא דכנתא לויתן, לקבל חלב טמא, ועליה אתמר אפילו נחש פרוף על עקבו לא יפסיק, אבל עקרב פוסק, שרף איהו מרה קטרוגא דריאה, בגין דמרה איהי שריפת כל גופא.

בגין דא תקיעה שברים ותרועה אינון תבירו דלהון, ועלייהו אתמר (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה יהו"ה באור פניו יהלכון, מאי פניו אלין תקיעה שברים ותרועה, דאינון תקיעה חוורו דאנפין, שברים סומקו דאנפין, תרועה ירוקא דאנפין, ובה נפקין ישראל מן גלותא, בזמנא דמתהפכין אנפין דישראל לירוקא פאתתא עוברא.

ירקת הפנים, ובה יוצאים ישראל מן הגלות בזמן שמתהפכים

הנשמה, נאמר בה והזר הקרב יומת, משום שעליה נאמר אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן, דהיינו אל אחר אל זר, שנהשמה היא כבודו והיא תשבחתו, שבה משבח האדם את הקדוש ברוך הוא בתפלה בכל יום בכמה תשבחות והודאות, ומשום זה אני יהו"ה הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן ותהלתי לפסילים, אלה שבועים הממנים שלא נתן להם הקדוש ברוך הוא רשות לשלט עליה, שהם עורקי הפכד שהוא אל אחר, טחול - נחש, יותרת הפכד - אשת זנונים, אחר שעשתה זיוף (נאופא) עם אלהים אחרים, וחלקה את הדם שלה, שהוא התמצית שלה, לכל העורקים, מקריבה את השיוור לטחול שהוא בעלה הכסיל, שהטחול אינו נוטל אלא את תמצית (שמרים) הדם, ולא נותן לו מדם אחר, ומשום זה נקראת יותרת הפכד, משום שלא נותנת לו אלא שיוורים, והפכד הוא קטרוג של הראה, שעולה ללב אש ממנו, ואם לא שנושבים בו פנפי ראה, היה שורף את הלב (והיה שורף את כל הגוף האש של הלב). הדקים שסביב הפנתא לויתן, כנגד חלב טמא, ועליו נאמר אפלו נחש פרוף על עקבו לא יפסיק, אבל עקרב פוסק, שרף הוא מרה, הקטרוג של הראה, משום שמרה היא שרפת כל הגוף.

בגדל זה תקיעה שברים תרועה הם השבר שלהם, ועליהם נאמר אשרי העם יודעי תרועה יהו"ה באור פניו יהלכון. מה זה פניו? אלו תקיעה שברים ותרועה, שאותם תקיעה - לכן הפנים, שברים - אדם הפנים, ותרועה - פני ישראל לירק פאשה מעברת.

וּבְאֵלֵין תְּלַת גְּוֹנִין נְהָרָא שְׂרָגָא דְאִיהִי גַר
 יְהו"ה נְשִׁמַת אָדָם (משלי כז), מְאִי אָדָם
 יו"ד ה"א וא"ו ה"א, תְּלַת גְּוֹנִין דְשְׂרָגָא,
 וּתְלַת גְּוֹנִין אֵלֵין אֵינֹון לְבוּשִׁין לְתַלְתְּ אַבְהֵן,
 דְאֵינֹון חָוִיר סוּמָק יְרוּק, גְּוֹן אוּכְמָא אִיהִי
 קְדֻרוּתָא דְלְהוֹן, וְעַלְהָ אַתְמַר (ישעיה נג) אֶלְפִישׁ
 שְׁמִים קְדֻרוּת, וּבְהוֹן מְתַלְבְּשִׁין הו"ה, תְּכַלְת
 לְבוּשָׂא דְאֵת י' דְאִיהוּ תְּכַלִּית דְכֻלָּא, גַר אִיהוּ
 י', שְׁלֵהוּבָא דְסְלִיק מְנִיָה ו', וְנַעֲנוּעָא דִילִיָה
 הָכָא וְהָכָא דָא ה"ה.

וְלִסְטָרָא אַחְרָא אִית גַר חֲשׂוּכָא דְגִיָהנָם, וְאִית
 לִיָה תְּלַת גְּוֹנִין, גְּוֹן סוּמָק דָא כְּבֵד,
 עֲשׂוּ הוּא אָדָם (בראשית לו א), מְרָה גְּוֹן יְרוּק,
 טְחוּל גְּוֹן שְׁחוּר, וְעַלְיָה אַתְמַר (שם כז
 א) וּתְכַהֲיִן עֵינָיו מְרָאוֹת, וְסִימְנִיָה בְּאֵלֵין גְּוֹנִין
 שְׁקַעְרוּרַת (ויקרא יד לו) יְרַקְרַקוֹת אוּ אַדְמַדְמוֹת
 וּמְרָאִיָהן שְׁפַל מִן הַקִּיר, שְׁפַל הוּא גְּוֹן אוּכְם,
 דְאַתְמַר (דף נג ע"א) בֵּיה (שם יג כא), וְשְׁפַלְהָ אֵינְנָה
 מִן הָעוֹר וְהִיא כְּהָה, וְאִיהִי שְׁפַלוֹת דְנִשְׁמַתָּא
 בְּגוּפָא גַר (ג"א כד) נְשִׁמַתָּא וְרוּחָא וְנִפְשָׂא
 אַתְגַּלְיִין בְּכַבֵּד מְרָה וּטְחוּל, כָּל אֵינֹון אַבְרִי
 דְגוּפָא דְאֵינֹון עֲמָא קְדִישָׂא, כְּלָהוּ דְחֻקָן
 בְּמְרִירוֹ, כְּגִין דְנִשְׁמַתָּא אַתְרָא דִילָהּ מוּחָא,
 יוּנָה קְדִישָׂא, נְשִׁמַתָּא נְשָׂרָא, דְכְּהִאי יוּנָה
 אַתְפְּרִנְסַת, בְּכַמָּה צְלוֹתִין וּפּוּלְחָנִין, סְפִינָה
 דִיוּנָה קְרַקְפַתָּא, וּכְמָה מְמַנָן אִית בְּהִאי סְפִינָה
 דְמְנַהֲיָגִין לָה, וְאֵינֹון אוּדְנִין עֵינִין חוּטְמָא
 פּוּמָא, שְׁבַע מְמַנָן אֵינֹון, וְסְלִקִין לְשַׁבְעִים
 לְשׁוֹן דְהוּוּ בְּסְפִינָה דִיוּנָה.

וְיוּנָה אִיהִי צְלוֹתָא שְׁכִינְתָּא תְּתָאָה, נְשָׂרָא
 דְאַתְפְּרִנְסַת בְּהָ דָא שְׁכִינְתָּא עֲלָאָה, אִם
 יִשְׂרָאֵל לֹא מִשְׁתַּדְּלִין בְּצְלוֹתִין וּבְעוֹתִין
 וּפּוּלְחָנִין דְנִשְׂרָא דְאִיהִי רִיָּאָה, מִיָּד וְיְהו"ה

וּבְשִׁרְשֵׁת הַגּוֹנִים הִלְלוּ מְאִיר
 הַגַּר, שֶׁהוּא גַר יְהו"ה נְשִׁמַת אָדָם.
 מַה זֶה אָדָם? יו"ד ה"א וא"ו
 ה"א, שְׁלֵשֶׁת צְבָעֵי הַגַּר, וּשְׁלֵשֶׁת
 הַגּוֹנִים הִלְלוּ הֵם לְבוּשִׁים
 לְשֵׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת, שֶׁהֵם לְכֵן אָדָם
 וְיִרְק. גְּוֹן שְׁחוּר הוּא הַקְּדֻרוֹת
 שְׁלֵהֶם, וְעַלְיָה נְאֻמַר אֶלְפִישׁ
 שְׁמִים קְדֻרוּת, וּבְהֵם מְתַלְבְּשִׁים
 הו"ה. הַתְּכַלְת, הַלְּבוּשׁ שֶׁל אוֹת
 י' שֶׁהוּא תְּכַלִּית הַכֹּל, גַר הוּא י',
 הַשְּׁלֵהֶבֶת שְׁעוּלָה מְמַנּוּ ו',
 וְהַנְּעוּעֵ שֶׁלוֹ כָּאֵן וְכָאֵן זֶה ה"ה.
 וְיָצֵד הָאֲחֵר יֵשׁ גַר חֲשׂוּפֵ שֶׁל
 גִּיָּהנָם, וְיֵשׁ לוֹ שְׁלֵשָׁה גּוֹנִים, גְּוֹן
 אָדָם זֶה כְּבֵד, עֲשׂוּ הוּא אָדָם,
 מְרָה גְּוֹן יְרוּק, טְחוּל גְּוֹן שְׁחוּר,
 וְעַלְיָה נְאֻמַר וּתְכַהֲיִן עֵינָיו
 מְרָאוֹת, וְסִימְנֵךְ בְּגוֹנִים הִלְלוּ,
 שְׁקַעְרוּרַת יְרַקְרַקוֹת אוּ אַדְמַדְמוֹת
 וּמְרָאִיָהן שְׁפַל מִן הַקִּיר. שְׁפַל
 הוּא גְּוֹן שְׁחוּר, שְׁנֵאֻמַר בּוֹ וּשְׁפַלְהָ
 אֵינְנָה מִן הָעוֹר וְהִיא כְּהָה, וְהִיא
 הַשְּׁפַלוֹת שֶׁל הַנְּשִׁמָּה בְּגוּפֵ, גַר,
 (בְּאֶשֶׁר) נְשִׁמָּה וְרוּחַ וְנִפְשׁ מְתַגַּלִּים
 בְּכַבֵּד מְרָה וּטְחוּל, כָּל אוֹתָם
 אֵיבְרֵי הַגּוּף, שֶׁהֵם הָעַם הַקְּדוֹשׁ,
 כָּלֶם דְּחוּקִים בְּמְרִירוֹת, מְשׁוּם
 שֶׁהַנְּשִׁמָּה, הַמְּקוּם שֶׁלָּהּ בְּמַח,
 יוּנָה קְדוּשָׁה, נְשִׁמָּה, נְשָׂרָא,
 שְׁבִיוּנָה הִזּוּ מְתַפְּרִנְסַת בְּכַמָּה
 תְּפִלוֹת וְעַבּוּדוֹת. הַסְּפִינָה שֶׁל
 הַיּוּנָה קְרַקְפַת, וְכַמָּה מְמַנִּים יֵשׁ
 בְּסְפִינָה הִזּוּ שְׁמַנְהִיגִים אוֹתָהּ,
 וְהֵם אֲזַנִּים עֵינִים חֻטְם וּפִה,
 שְׁבָעָה מְמַנִּים הֵם, וְעוֹלָם
 לְשַׁבְעִים לְשׁוֹן שְׁהִיוּ בְּסְפִינָה שֶׁל
 יוּנָה.

וְיוּנָה הִיא תְּפִלָּה, שְׁכִינָה
 תְּחַתּוּנָה, הַנְּשָׂר שְׁמַתְפְּרִנְסַת בְּהָ זוֹ
 שְׁכִינָה עֲלִיוּנָה. אִם יִשְׂרָאֵל לֹא
 מִשְׁתַּדְּלִים בְּתְּפִלוֹת וּבְקִשׁוֹת
 וְעַבּוּדוֹת, שֶׁל הַנְּשָׂר שֶׁהוּא רִיָּאָה,
 מִיָּד וְיְהו"ה הִטִּיל רוּחַ גְּדוּלָּה אֶל